درەی هەڵوەشاندنەوەی ئیمتیازاتی پلە باڵاکان ...

عەلی مەحمود محەمەد

لە ساڵی 2009 ەوە, هەڵمەتێکمان بۆ هەڵوەشاندنەوەی خانەنشینی پەرلەمانتاران و وەزیران و تەواوی پلە باڵاکان و کەمکردنەوەی ئیمتیازاتەکانیان دەستپێکرد لە باشوری کوردستان تا هەنووکە بەردەوامە, زۆرجاریش لەبەرامبەر وەرگرتنی ئەتەمبیل و زیادکردنی مووچەی ئەنجومەنی دادوەری و دەیان کاری دیکە ناچار بە پاشەکشەیانمان کردووە, هەڵمەتێکە نەك لە کوردستان بگرە ئەوسا لە عێراق و نیشتمانی عەرەبی و رۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش یەکەم بیرۆکەو هەوڵدان بوو لەو بوارەدا, دواتر هەڵمەتێکە عێراق و هەندێك وڵاتی عەرەبی وەك مەغریبیشی گرتەوە, لەناوخۆی کوردستان لە ئاستی رایگشتی پشتیوانی گەورەی لێکراو بووە بابەتی رۆژ.

لە زووەکەوە دیموکراسی پەرلەمانی بەتێ جێگای گومان بەوەی داکۆکی لە مافی خەڵك بکەن, هەمیشە سستەمی دیموکراسی پەرلەمانتاری بۆ تایبەت پەرلەمانتار مافی خۆیان و ئەو کەس و لایەنانەی بەخشش بە حیزب و خۆیان دەدەن لە بارودۆخە جیاجیاکان لەبەر چاو دەگرن, زۆرجاریش شەڕەکانیان شەڕی بەرژەوەند و کۆمپانیا جیاجیاکانە نەك چین و توێژە کەمەڵایەتیەکان, خۆ لە کوردستان ئیمەیلی پەرلەمانتار بە کۆمپانیای زەبلاح گرترا, ئیمەیلی لەوە ساناتر دوارۆژی هیلاری کلنتۆنی سوتاند .لە ماوەی ئەم 9 ساڵەدا لەسەر شاشەکان زۆر قسەی زلمان بیست, چەندین جار پرۆژە یاسا پێشکەش کرا لە لایەن پەرلەمانتارانەوە, پەیماننامە لە پێش هەڵبژاردنەکان پێ کرایەوە و سوێندیان بۆ ئەنفال و شەهیدان خوارد ئیمتیازات رەت بکەنەوە, تەنانەت کەسی وا هەیە دووجار پرۆژەی یاسای پێِشکەشکردووە بۆ ئەم دەسیسەیە , وەلێ دواجار خانەنشین بوو تەی قوچان , لەوساوە باسیشی نەکردەتەوە موچەی خۆشی مانگانە موفت وەردەگرێت وەك ئەوەی نەبای بینیبێت نە باران , هەشبووە لە خاوەنانی پرۆژە دوای دووساڵی مانەوە لە پەرلەمان خۆیان خانەنشین کردووە, خەڵکی بەسزمانیش تا ئێستاش باوەڕ بە درۆکانی سەرشاشەکان و نووسینەکانیان دەکەن, ئەمە کارەساتە بە داهاتوو هەمان سیناریۆو فلیم بەڕێوەیە.

دووساڵ و هەشت مانگ لەوەوپێش کاتێك خۆپیشاندان کرا بۆ بەردەم

پەرلەمان بە هەمان مەبەست, کاردانەوەی ڕاگەیاندنەکان هەمووانی هەژاند , وەزیری دارایی بەیاری دا پرۆژەکەی ئەمە بە دەستکارییەوە قەبوڵبکات و بیخاتە بواری جێبەجێکردنەوە, بەداخەوە زۆری نەبرد بەخێی نەردرایەوە بە ماڵەوەو کودەتای بەسەردا کرا , پێش ناردنەوەی بە شاندێك سەردانمان کرد, ڕایگەیاند 9 پەرلەمانتار هاتوونە بە لام وتویانە ئەوە چییە کێیت , ئەمە 4 ملیۆن دینار بەشمان ناکات, وتی زۆریان لەوانە بوون شەوانە قسەی زلە کەن, شەوان باسەکەو بە ڕۆژیش باسەکی دیکە, تا ئێستا خاوەنانی پرۆژە یاساکانی بواری هەڵوەشاندنەوەی خانەنشینی پلە باڵاکان وایان کردووە, ئیتر نازانین کردار شەرتە یان پرۆژە یاسای سەرکاغەزو و واژەی بەسەزمان کە هەمووان پێی دەوەرن.لە بانگەشەی پێشووی هەڵبژاردندا هەردوو دەسیەی جینەساید و هەڵوەشاندنەوەی خانەنشینی پەرلەمانتاران و وەزیران زۆرترین بانگەشەی بە کرا لە لایەن کاندیدەکانەوە, نە جاشەکان دادگایی کران, ئێستا هەمووان دەڵێن 25 ساڵە بەسە بە سەینەوەی تاوانەکانیان, ئەوەی دیکەش تەنها بە دروشمی مایەوە, وەلە یەکەم کاری پەرلەمانی نوێ لە بری کەمکردنەوەی ئیمتیازاتەکانی خۆیان, بابەتی بودجەی حیزبەکان بوو, واتا دابەشکردنی کەعکەکە بوو, ئەو بودجەیەی بە حیزبەکان خۆیانیان دانا, زۆر زیاتر لە بودجەی حیزبەکانی هەر 5 وڵاتە گەورە ئابوریەکەی جیهان, کە لە 31ی ئابی 2014 ەوە لە لایەن سەرۆکی ئەوسای هەرێمی کوردستانەوە یاساکە پەسەند کرا, بە یاسای کەمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردنەکانیشەوە, بەمەش شیرنی خۆیان لە 31ی ئابی 2014 وەرگرت , مانگانە ((14 ملیار و 230 ملیۆن دینار, ساڵانە 170 ملیار و 760 ملیۆن دینار)) بودجە بە حیزبەکان دیاریکرا, کە 73,44%ی بە پارتی و یەکێتی و گۆڕان بوو بە تەنها.

پەرلەمانتاران کە دەتە سەر ئیمتیازاتەکانیان قسەکانی سەر شاشەکانی خۆیان لە یادە کەن, لە بیریان چووە چەند پرۆژە یاسایان واژە کردووەو چییان وتووە, زۆر باسی هاووڵاتی بوونە کەن کەچی 90% زیاتریشیان پاسەوانەکانیان زاواو خەزور و کوڕو برای خۆیانن, چاو لە دەسەڵاتە کەن , تاکە دەوڵەت لە جیهان سەرۆك و جەگیرەکەشی بە میرات پێکەوە دەسەڵاتیان بە ماوەتەوە لە جیهان کوردستانە , شتی وا لە هیچ عەنتیکەخانەیەك نییەو دەست ناکەوەت باشترە بدرێتە پەرتوکی گینز, باسی خانووە قوڕەکانە کەن کەچی شەقەکە لەسەر شوقەکانی زۆکەریا, دوای تەواو بوونی پەرلەمانتاریشیان چۆنی ناکەن بە ئەوانەی لە دوای خۆیانەوە دەن.پەرلەمانتاران ئێستا لە لایەن حکومەتەوە ناچار کراون یاسای ئیمتیازات هەموار بکەنەوە و

بەدەستی خۆیان خانەنشینییەکەیان بۆ 2 ملیۆن واتا بە ئەندازەی 4 شەهید و ئەنفال کە گیانی خۆیان بەخشیوە بە نیشتمان کەمبکەنەوە, ئێستا لە قولەی قافدا گیراون دەنا نایکەن و بەترس و لەرزو نادڵییەوە دەستی بۆ هەڵدەبڕن, بە ئاشکراش ناوێرن ناڕەزایەتی خۆیان دەربخەن لەسەر ئ□م نابەتە هەستیارە کە بڕیاری حکومەتە بۆ رزگارکردنی کەشتیە شکاوەکەی دەسەڵات لە غەرق بوون و بەشێکیشە لە پرۆسەی بانگەشەی هەڵبژاردنی پارتی و یەکێتی.

هیوا دارم پەرلەمان نەك موچەی خانەنشینی خۆیان پلە بال□اکانی تر بە سەرۆکی هەرێمەوە کەم بکەنەوە لەوەی بۆیان دیاریکراوە, بگرە موچەی خۆشیان لە 8,5 ملیۆنەوە بەشێوەی فەرمی بۆ 2 ملیۆن دینار کەمبکەنەوە, ئەگەر دەیانەوێت خزمەت بکەن, ئەوا خزمەتکردن پاداشتی نییە, هیوادارم ئەمەش نەبێتە هۆکاری ئەوەی هەموو بۆ بەغدا را بکەن بۆ ئەوەی بگەن بە موچەو حیمایەی مەتروکەی پەرلەمانتاری بەغدا کە ئیمتیازاتەکەی 400%ی کوردستانە, بە موچەی تەواوەوە, بە روبعە موچەی ئێستا 16 جاری کوردستانە, لە خولەکانی پێشوودا بە دگمەن دەبینرا پەرلەمانتارێکی خانەنشینی کوردستان بۆ بەغدا کاندید بێت, وەلێ ئێستا شەڕە لەسەری, شیوەنەکە بۆ حوسێن نییە بۆ هەریسەکەیە
.

ئێستا کە چاو لەسەر پەرلەمانە بۆ پەسەندکردنی ئەم یاسایە لەبە دوو هۆکارە, یەك گوایە لە رێگای پارتەکانیانەوە نوێنەری گ□ل و پێویستە ژیانی پاشایانەی جیا لە گەل قەبوڵ نەکەن, ئەوەندەشیان وتووە ناتوانن پێچەوانەی هەڵوێست بنوێنن , لە لایەکی دیکەوە لە روی قانونیی□وە یاساکان بە فلتەری دەنگدانی ئەواندا دەڕوات, دەنا حکومەت لە قۆناغی نەشتەرگەریدایە بێ ئەوانیش بۆ پاراستنی کورسیەکەیان ئامادەن کلك و گوێی دەوروبەری خۆیان بکەن و ماسی□ بچوکەکانی خۆیان بکوژن باری خۆیان پێش هەڵبژاردنەکان سوك بکەن بۆ پاراستنی کورسیەکانیان, ئەم هەلەش ئەو هەموو پرۆژە یاسایەی سەر کاغەز دروستی کرد لە رابردوو کە نەچونە بواری جێبەجێکردنەوە, دەنا ئێستا خودی ناداد پەروەری خولقێنەرەکان نابوونە بانگەشەکەری نا□□زای□تی 9 سا□ی ب□ره□می ئ□م□ ن□یان□و□ت و بیان□و□ت ل□ ک□تادا. ب□ردەوامی هەڵمەتی دادپەروەرییە, دەسەڵات و پەرلەمان ناچاردەکات واز لە بەشێکی بچووکی ئیمتیازاتەکانیان بهێنن, پێویستە بکرێتە هەنگاوی یەکەم لە هەڵوەشاندنەوەی تەواوی ئیمتیازاتی دەسەڵاتداران و گەڕاندنەوەیان بۆ ئەو قۆناغەی ب□ پ□□□اوی لاستیکەوە گەڕانەوە باشوری کوردستان .